

Будимлић Јапра

У предисторијско вријеме шири простори су се географски звали Илирија у којој су живјела углавном Српска племена, а у Подгрмечу је живјело једно од Српских племена Јаподи за чије име се везује име ријеке Јапре и име мјеста Јапра. Узводно на обронцима Хасана односно Живоскупа био је град Јапар, а низводно у Ћелама на брду изнад куће Мутић био је град Ован.

У мјесту Јапра 1334. године, спомињу се цркве: Св. Марка и Св. Мартина, једна је остала и даље православна, а друга је вјероватно преласком једног дјела становника на ислам, прилагођена новом обреду.

Са подручја Источне Херцеговине под турским притиском је доселила породица Будим (има их и сада у Требињу) и преличила своје презиме у Будимлић у неким крајевима Будим су преличили у Будимовић, Будимчић, Будимир и сл. Касније због заслуга Будимлића у војном нападу Турске на Беч 1683. године, дио мјеста Јапра је названо Јапра Будимлић, а преко ријеке названо је Крајишка Јапра.

У исто вријеме на основу истих заслуга Мајкић Гвозден (то је надимак због гелера у глави) са Мањаче је од Турске царевине, добио земљу и са својом великом породицом доселио у Подгрмеч и тако је настало село Мајкић Јапра! Такво стање је затекла Аустроугарска и то је она верификовала на попису становништва 1879. године, да би већ 1910. године, име мјеста објединила у Будимлић Јапра што је остало до данас. Од 1918. године, Будимлић јапра постаје сеоска општина у оквиру градске општине Стари Мајдан.

У прољеће 1941. године, наметнута је НДХ-Усташка власт у Будимлић Јапри која је у општој њиховој акцији убијања Срба похапсила око 50 највиђенијих Срба цивила међу којима и Петра Војновића из Слатине, официра Краљевине (који је дошао да их преговорима ослободи).

Срби са околних села су се хитно, самосвјесно, самоорганизовали (ту није било никакве комунистичке или друге партије у то доба) у самоодбрану и устанички са вилама, рогуљама и пушкама са уздигнутим заставама Краљевине Југославије и Русије на јуриш у четвртак, 31. Јула 1941. године, су ослободили на смрт осуђене Србе. Нови напад је извршен 30. септембра исте године када је у помоћ дошао и Петар Шкундрић из Облаја код Јелашиноваца, ту је погинуо а сахрањен је у свом селу, проглашен је Херојем а Јапра је ослобођена тек 1942. године. Срби су своје водове, чете и одреде прво звали устаници па герила и сл. А на чело свих је изабран Петар Војновић – народни херој. На јесен исте године герилски одреди су по узору на руске партизане (шумски борци који су дјеловали диверзантски иза леђа Њемцима) своје име преименовали у партизански одреди.

На неким другим подручјима устаници-ослободиоци су себи давали име четници као што се српска војска у Србији звала за вријеме Балканских ратова, а то име је тих дана потекло од генерала Косте Пећанца (Београд) и његове странке Четнички одбори. Коста је ушао у квислиншку Њемачку владу у Београду. Дража Михајловић је био самосталан и имао је своје герилске јединице које је тек на јесен 1941. године, преименовао у четничку војску и увелико преузео војску од издајице генерала Пећанца. Тако су обе, Дражина војска и партизанска, биле

устаничке и ослободилачке и између њих је било међусобних прелазака и применовања.

Окупатори су нарочито у почетку рата акције устаника називали партизанским, четничким или партизани-четници.

Размирице између устаника су настале што се искристалисала политичка линија која би за спасење слиједила Москву и увела комунистичко уређење, јер Краља и нема, избјегао је у Лондон. Још од 1918. године, наша Краљевина није признавала Владу у Русији. Дража је желио повратак Краљевине и на тим основама је настао раскол међу устаницима мада тога у Подгрмечу скоро да није ни било.

Од 1945. године, имали смо свега неколико година звани комунистички систем затим нешто између комунизма и капитализма (социјалистичко самоуправљање) а сада имамо „разуларени капитализам“ .

Краљеви и монархије су историјски истрошени облици владавине као и комунизам бар у старим облицима тако да испада да је велика штета што је уопште дошло до раскола устаника јер је битна била народно ослободилачка борба и антифашизам као наша велика тековина. То је велики наук и народу и овим странкама.

Јапра је од 1945. до 1955. године, функционисала као самостална Општина, затим је угашена и мјесто припало Љубији а од 1963. године, Санском Мосту.

Извор:

Википедија, Будимлић Јапра

